

43

Miroslav Bartoš
RUŽOVÝ AKT

Miroslav Bartoš

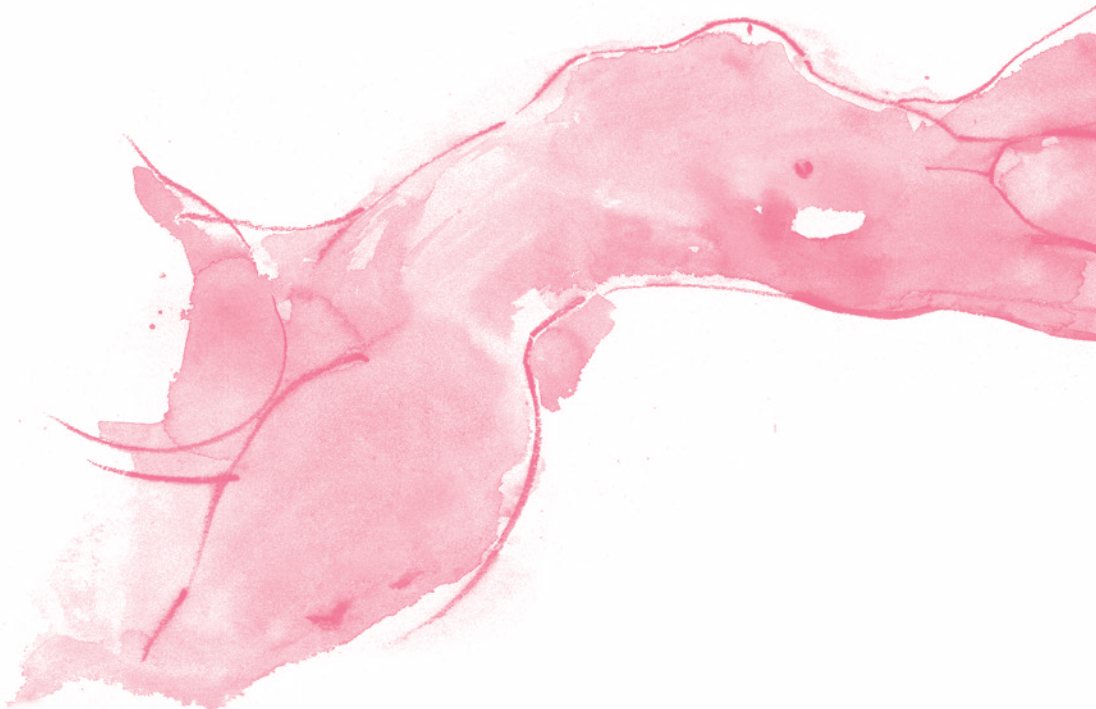
RUŽOVÝ AKT

2015

Kniha vyšla vďaka finančnej podpore obce Horná Štubňa.

„Umenie je hra a rozkoš...“

/MG + LF/

Energia krásy

Pod povrchom

*Pod ladom začul Rúfus hudbu,
zradné vody spodné vytušil básňou Horov,
Martinček odkryl objektívom na pňoch stromov tváre.
A všetky tie zjavy, zvuky, jazvy sú človečie a pravé.*

*Ono strieda formy.
Ono presahuje myseľ.
Ono ma vedie k iným.
Ono ma dáva seba.*

*Bytie vo svojom tvare je vyvážené presné,
sochár tuší srdce, ozvy na povrchu,
Miró maľuje po oblohe prefarbené básne.*

*Umelec Kupka vytušil genetické reťazce, bol prvý,
kto začul praskanie chromozómov vo svojej vlastnej krvi.
Bytie sa valí žilami, krídlom mušky, kameňom i nami...*

Matka s dieťaťom pri makovici

/Mikulášovi Galandovi/

Poviete: Namaľuj mi portrét.

A čo máš na mysli?

Svoju tvár so šminkami?

Podobu pod nimi skrytú?

Vlastnosti vnútra podľa úsmevu?

Lebo je aj podobizeň bytia ženy.

Premena z dievčaťa na milenku,

akú si muži neraz vysnívali,

zmysly bičujúcu, zvodnú.

Radšej matku, bohyňu!

Dieťa v jej náručí je podobizňou života.

V srdci ženy vtedy klíči vesmír

tolkých citov ako maku v makovici.

V tom objatí je prvý portrét človečí.

Arachné v galérii

/Pani Vlaste/

*Ak sa dá vyrieť svet mysle hláskami a obrazmi v slove,
ak možno zostrojíte dom preložením pilierov a kvádrov do priestoru,
i pre potešenie sluchu rozpísať noty po osnove,
moje odhodlanie rastie, keď hladím na obrazce, čo vzdorujú vetru.*

*Utkáť niťami také ľahké siete od seba k človeku,
aby nespútali, lež rozvíli sa na radosti a ľahučké sa niesli,
súvetia nití pospájajú ihlou na plátenku
a vyššie také sny, ktoré sa rozplynú po otvorení očí!*

*Tak chráni sa ako tajomstvo bohyně Chiméry.
Zachytí obrys, ľahkú líniu na tvar zamieri,
spresňuje predstavu, vracia steh od dverí:*

*Vzala som náčrty prírody i príbehy z balád,
všijem ich do viet, nitky do sietí – pod, drahá Arachné,
pozri sa a povedz, čo všetko ľudské srdce do obrazu dáva!*

Výstava v GMG

1

Jedného zimného dňa Roku koňa
vyviedol ho z auta a ustajnil v galérii.
Spojil moju pretrhnutú niť.

A myseľ sa v tej chvíli rozbehla späť po nej,
dole odvrátenou stráňou strhávala závitý
(ach, kam až?).

Po hrbolček v pamäti.
V ňom uviazol uzlík,
čo polstoročie trčí z krku.
Ten prehltnutý hlt hlavolamu,

vyrastený z hladajúcich očí.
Vzpriečený a blúdiaci,
kým sa rozpadol tvrdošijným bytím.

Teda Pegas zaujal tu prázdne miesto
a ja vyhnaný späť do chladu hviezd,
chytám sa ich vyťahanych nití.
Uhýbam pozabudnutým myšlienkam.

Okrídlený koník má plechový tvar s grošovanými zvarmi.
Aj ja som zošívany nitmi súvislostí.
Tak drží polgula ÁNO polguľu Nie.

Už ste sa nemali vrátiť,
načo zdvíhať navždy z pántov vysadené brány?
Pritiahol svojho koňa Martin.

Ticho kamenie,
ruší vzdialenosť od očí chlapca po vratkosť starca.
Len výrastky vynorených pamätí
vyrážajú v novotvaroch ako slangy tínedžerov.

Ako tie predmestia prznia niekdajšiu zmyslovoš dedín!

Ako prašné tornádo slnečný svit.

Aké ľahké je odhryznúť krajine ľadný bok!

Odsunieš dvere, ale vrazia sem výstrely myšlienok.

Niet už čistých hĺbok vôd a čírych hladín vzduchu.

Cúvneš, ani tak už do ticha nevkočíš.

Mĺkvy koník,

my rýchlosť nemežeme časom, lež zabúdaním,

pokoj bujnením obmedzením a uhlom ohnutia,

rast bezcennosťou meny a stupňom hluchoty.

Ale teba Pegasík zostrojil mladý Martin

a svet sa začal dvíhať na jeho krídlach odznova

ako jasné ÁNO, nie ako NIE

v zamĺknutých oknách pre nevediacich neverných.

Ružový akt

/Mikulášovi Galandovi/

Vážne si vytlačil Mikuláš červenej farby,
paleta, unesieš toľko maliarskej vášne?
Vlak už šiel, ty budeš odteraz iná, Marie,
nezmení na tom nič tvoj odchod do Prahy.

Dve krivky sa vlnia, vlasy žiaria,
rumeň sa rozpína, belavie kniha,
štetec sa rozbieha, na plátne žľf planie,
žeravie láska, nemôže byť zimná,

ustupujú steny, potemnel záves,
telo sa zaskvelo, intímna slávnosť
a tichá vznešenosť z diela von stúpa.

Čímže ju pridržať už v prvom pláne?
Sadá si milenec: Maľovať ďalej? Mikuláš,
pod' ku mne, na nebo obrázok zaves!

Nedokončená kompozícia

/Mikulášovi Galandovi/

*Tvár muža vynára sa mi z hmiel teplických vôd.
Prišiel do nečasu: Nezrelá krajina v nedospelom veku.
Mladík si ide svojou cestou napriek osudu,
ved' každý číta odkazy, ako mu je vhod.*

*Len či prijmeš bolesť, či sa prenesieš ponad nenávratné straty,
či vieš napriek ním stúpať a nepadnúť už pri otcovom prahu?
Dosiahol, čo si zaumienil – cez Budapešť, Prahu, akadémiu,
dobyl kresbou Paríž, poprebúdza s Fullom bratislavských mladých:*

*Dívajte sa po novom, neklaňajte sa modlám dedov,
do nových foriem vlož lásku, matku, mesto, rodinu!
Hranaté či oblé, ružové aj modré môžu byť tvoje dni a sny,*

*ak im veríš, sú pravdivé a číre, hoci strohé, holokrásne...
Mikuláš zmlkol bez dychu, slovo si náhle vzala Ona.
Rodina na plátne je rozkreslená, kontúry presné, jasné...*

Čiaranie

*Milenec stromov, hviezd a ticha
neraz vyšiel vrškom do noci
a presedel svoj čas na medzi splínu.*

*A keď niekedy klakol na kolená,
nie z pokory, veď prázdna plocha
si chlapca ľahko získa, neodolal,*

načrtol čiaru zemi.

*Vtedy vietor, vyletený z kože, obrátil ju,
a jeho niesla kresba prstom oživená.
Ach, čiaropády a čiarolety na vzostupe!*

Vítazí vôľa spájať zabudnuté:

*Otvor oká – rybky spomínania
trepecú sa v sieťach.*

Obzri že sa a obrázok si vezmi!

Obraz Dievča s vistériou

*Prilahlo záhradu, prikrylo mlčanie,
na chladnej tvári šedá, modrá, fialová, biela,
potiahnem vetvičku, stromček sa zachveje,
zelená ruka limby sa nakloní ku mne.*

*Splývavý tichý splín, ktože ťa preruší?
Zdá sa mi, že smútok slabučko vykriča,
šíri sa snehom do temnej tíšiny.*

*Aby spomienka opäť prišla na ňu,
odkryla obrázok, čo nosím v pamäti,
neviem vás oddeliť – dievča a lianu.*

*Na tvári sa tóny vistérie hrajú,
girlandy kvetov a slnečné lúče.
Láskavý pokoj – nemysli, nepros, nežiadaj viacej,
o všetko, čo chvíľa dá, lahko by si prišiel.*

Nenaplnená

/Nenamalovaný obraz/

Vošla do jeho záhrad zvedavá, zružovená predstavami.
Chcela hneď vidieť ich najkrajší stred. Ale viedol ju najskôr úbočiami,
na ktoré ktosi dávno zabudol, a preto spustli.

Vysoká tráva a ostne bodlačia sa im obtierali o nohy,
uhýbali sa aj pred šlahajúcim trnám. Pohľad z briežku: zdivená krajina
bez horizontu, aj chodník vydupaný kopýtkami sa stráca v kroví.

Na jej tvári sa zjavil obláčik obáv, mlčala však. Keď jej údiv rástol,
zamierili strminou k lesu. Pod ním sa vinul upravený chodník,
ten ich voviedol do záhonov záhrad. Chcel jej venovať ich harmóniu,
lebo ona už dávnejšie vyrastala z jeho myšlienok a túžob.

Predstavoval si, že pôvab záhrady ju osloví a on jasne povie:
Vytvoril som ju pre teba podľa vlastných predstáv. Verím, že ťa príjme.
Potom sa ťa budem môcť opýtať: Láska, vezmeš si ma?
Kalichy kvetov sa pohli a vánok roznášal tie najtajomnejšie vône.

Dve

/Nenamalovaný obraz/

*Nechajte všetko tak, nech je zabudnuté,
odžívam už len dni, zbytočné ako prútie,
také, čo nerodí, zavadzia, pletie sa pod nohy,
švihne neúprosne, aj keď nemusí.*

*Nie ja, ona náš život v dobrých rukách mala,
hoci som hľadal, staval, určoval, stáva sa z diela skaza.*

*Odišla priskoro, veľmi rýchlo žila,
nezbadať nikto z nás, koniec sa odvíjal.*

*Ty ostaň v pokoji, tak mi ešte vraví,
len si dobre poži, maj veľa pekných dní.
Priateľka milená, príbeh dorozprávam,*

*začal sa pred rokmi, keď som plakal nad ním.
S jeho koncom končím, veď načože sú konce,
čakám, či si vezmeš, čo je ponúkané.*

Matka s dieťaťom na kvetinovom pozadí

/Mikulášovi Galandovi/

Oči, tie oči vidiace zázračný ohňostroj sveta,
ako vystreľuje farebné súhvezdia na maliarske plátna
a myseľ strhávaná víchrom: Vpred, nestoj, buď už zajtra!

Včera je klam, pravda nečaká,

vreštiace trúby hlásia futúrum,

až skutočnosť rána onemela:

Obed je KUBUS, večera DADA...

A mňa si objala zas tá smutná neha,

nechcené, no verné stvorenie,

Melanchólia.

Oťažieva noha jak pražské kolaje.

Oči, tie vidiace oči v zázračnom ohňostroji sveta,
v burácaní výtržníkov a kriku manifestov hľadali nehu.

A rozpoznali. Danú na večnosť a jedinú.

Súvislosti

/Mikulášovi Galandovi/

Výkriky techniky, konštrukty rozumu, opojná sila,
z prahu storočia sa do dialok rozbieha perspektíva.
Tak zobraz, čo bolo od vekov skryté, namaluj, objav!

On, rezbár v Paríži, Constantin Brancuci,
ovál vytesal z mramoru – Zrod sveta. Povedal:
Začnime odznova, živé podlieha účelným formám.

Spiaca múza zvinutá do bronzu ti povie
o súcnosti tvaru. Múdrost' je v prírode.
Vajíčko plodu, dieťa schúlené v lone – nie,
Madona, ešte neotváraj oči!

Do duše matky cez dieťa vidieť,
nehovor, si bez úst, ale nie nemá.
Skláňa sa hlava k hlávke, červená
ružovú objíma. A čas plynie. Plynie?

Pozdržaný čas

/Svojemu učiteľovi/

*V tom roku hustol priestor smogom slov,
odtlačky prstov, spisov, výziev, obídených dohôd,
rozhodnutí a zbytočných výborov, Čierna nad Tisou.*

*Čas, keď mnohohlas znel ako jeden.
Teraz kričí o tom každý ináč, opakom úst,
z našej krajinky sa stalo Slobodovo.*

*A čosi nás dusí zase, zas len z domu ujšť.
Bolo? Mohlo byť v šesťdesiatom ôsmom!
Z tých čias si uchovávam, čo je cenné,
mne sa práve otvárali oči na drevárke,*

*z nej mi prichádza pri robote na um On.
Ján Šimo-Svrček, učil dizajn duše a vždy presne,
k jasnej pravde viedol čiaru jedným ťahom.
Učiteľ, ktorý videl viac a dal nám všetko človečie.*

Dalí svoje fúzy spojil

*Dlaňami z hladiny vody si načri,
aj keď ju vytisneš z obalu ľahšie,
nehybnú rozčer a kruhy rozožeh!
Keď vizionár Dalí svoje fúzy spojil, zaiskrili.*

*Svet je dnes obrazom, sebou samým nás zvedie,
z mäteže tváří, nôh, rarít, produktov roznieti oheň.
Ten barokový plameň tak príťažlivo a kacírsky horí!*

*Obraz je reálom, keď presvedčivo klame,
sploštená vzdialenosť je dostupná všade,
koho si zažiadaš, vybehne na displej.*

*Slovák už nevstáva, enem ťukne O. K.
Vypustili džina po virtuálnej trati,
dívam sa a čakám, obraz úder vráti?
Kriví sa svet – obrazy iskria na hladine vody...*

Žltý mlyn

/Maliarovi Antonovi Jasuschovi/

Veľký mlyn ožil, pohla ním vízia – stal sa!

Je reálny a melie na globálnom móle.

Šlahajú oblohu krútiace sa tiene,

presne na doby mlyn národy melie.

Zem zdivený pud už stáročia drúzga,
rozmyšľa Anton, čo robiť, keď sa mocným povolila uzda,
spriadal si predstavy, vracajúc sa zo svetovej vojny:

Ukážem ľuďom ten krútiaci sa moloch,
aj silu, ktorá ho proti človečenstvu ženie,
Košicami tečie Hornád na mlynský pohon vhodný,
pomáha hladným, rozomielá zbožie, dáva dobrodenie.

Žltý mlyn však čerpá z útrob myslí des, zhubnú energiu,
ukrytú za Osud – melie ľudské telá, túžby po slobode,
oklame nás, chce vycediť novú krv v číhajúcej vojne.

Metafyzické zátišie

/Mikulášovi Galandovi/

*Svet je nám skrytý a ľudské oči vidia len to,
čo sme im vnútili – povrch, predstavu, kópiu.*

A čo vzniká v ľudskej myslí!

Metaobraz, falzum, odraz omylu.

Raz zistíš, že sa žije vo dvoch svetoch.

Aj to, že Zlatý vek ľudstva sme si stratili.

Ale ja som počul dieťa,

ako sa s ním zhováralo!

So živými vecami,

potom hlas otca hovor prešal.

Dejiny ľudstva sú dejinami maľovania kópií?

Zasvätení znajú pravdu odjakživa,

alchymisti tónov, farby, slova. Odlišní

len vo výzore hmoty. Spätí vo vnútri.

Zvažovanie

*V tomto čase ti prichodí vziať do rúk starú knihu,
jednu z tých, ktoré si nanosil ako mladík domov,
ale ženíci sa čas ti ju vytrhol z rúk a vložil inú.
Listuješ, vtedy si na seba pripravený nebol.*

*Prišlo naliehavé: Ísť do neistôt, pohnevať si blízkych,
odmietnuť staré pravdy, musia byť jasnejšie a priame!
Nech je výstup k nim akýkoľvek klzký,
musím sa pokúsiť! A tak som žil roky*

*ako herec a filmár či režisér v jedinom filme o mne.
Aj pomalá chôdza má teraz väčšiu cenu ako cesta,
chcem nanovo čítať v ujdených rokoch drobnými krokmi.*

*Poznávaš svoje slová? Áno, ale ktosi po stopách išiel,
posunul významy, dôraz dal vyššie – nižšie.
Ostal jediný divák pred záverečnou scénou.*

Dvoma čiarami

*Hlbokým snehom treba kráčať viackrát
sem a tam, kým sa smer napriami,
po hladkej stope je radosť bežať vtedy,
keď sme pochybnosti v sebe zdolali.*

*Nad hlavou bledne kotúč, nasadol do saní,
závoje snehu nad ním, záveje pod nami,
akoby chceli zastrieť, čo moju myseľ mámi,
posmeliť slová, ktoré sa zdráhali.*

*Sklz lyží sa zrýchli v hladkej stope,
predstavy rozbehnú sa riadkami.
Čo neodniesol vietor, zober,*

*pointa nemá ostať ležať nemá,
omeť ju, veď si sa vrátil domov,
a spojil svet dvoma čiarami.*

Energia krásy

/Všetkým/

*Mrzutci, zmražené tváre posedávajúce denne pri flaši piva,
poznáte Erosa? Nie, nie je to pes, ani ten známy nerestník.
Hovorím o bohu – poslovi, ktorý vás, lenivcov, obíde na sto honov,
svätuškárov na tristo, lebo on má právo súdiť nečinných.*

Najblaženejší a najkrajší medzi bohmi, ach, ale ten jeho pôvod!

Otec Poros – dômysel a vynaliezavosť,

matka však núdza a chudoba – Penia.

Ešteže do výbavy dostal genetický dar a navždy cenený:

Večný zdroj energie plodiť, cez túžbu dosiahnuť to, čo sa mu nedostalo.

Aj nás nedostatkom ženie k činu. Plodnosť a tvorba prináša radosť,

koho sa dotkne, vyvedie z nehybnosti.

Nuž vstaňte uvädnuté tváre, čo sa nestalo, bohovia neocenia.

Eros vládne túžbou, láska má moc a vyžiari sa v kráse.

Bez nej, ako hovorí Platón, vykonáš len žalostne málo.

*„A tak prichádzam k sebe sám veľkou okľukou, ako moreplavec,
ktorý precestoval celý svet a videl všetky krásy sveta,
razom si uvedomí krásu rodnej zeme...“*

/M. Galanda/

Krajina

Cez pomínel'nosť

1

Vždy sú tu oči, pre ktoré si cieľom,
vždy sa môžu otvoriť ústa, aby ťa odmietli,
vždy sú ruky, čo ťa od seba odtisnú,
vždy je myšlienka, pripravená odsúdiť.

Ale tí, čo sú za nimi, hľadajú sa asi,
lebo ktosi im zakázal vlastnú cestu,
alebo sú unášaní vírmi pochybností,
ved' koho nezmiatli lstivé krasohlasy?

Všetci sú tvoji – ranení neznámi,
ach, či sa niekto vedel vyhnúť poníženiu?
Aj známi neznámych sa s nami vezú,

ved' kára života je ťahaná tým istým smerom.
Načo hádky, hašterenie, kvôli čomu rátať premlčané splátky?
Nepomeriavajte sa mnou, priatelia, ba ani stvoriteľom.

Vždy sú tu oči, pre ktoré si cieľom,
ústa, čo túžia privolať ťa,
ruky, ktoré sa chcú podať druhým,
aj myšlienka nájsť ťa pre objatia.

Ale tí, čo sú za nimi, hľadajú tam asi,
odkiaľ už odchádzaš, kde práve nie si,
lebo ťa unášajú víry pochybností,
keď šuštia nepravé tóny reči.

A tak neznámi k známym hľadajú cestu,
ale čoraz strmšie sú jej medze k priblíženiu,
lebo sa rozrástli všetkými smermi plané

stromy a komunikačné krovie.
Nuž načo vraviť a nepočúvať,
dotykmi hnať svet cez smartfóny.

Host'

*Smútok práve prišiel posedieť si pri mne,
dal sa mi poískať i šepol stíšene.
Besedník bez hlasu, návštevník do ticha,
nepoložil na stôl, nevzal si zo stola.*

*Len pozastav myseľ, čítam z jeho očí,
stras zlé slová z tela, nech ich prach umlčí,
neotváraj skrinku, zaškrípocú pánty,
nevkładaj, nehľadaj, iba by si stratil.*

*A včas sa prichystal, akoby už vedel,
čo treba vylúčiť, čomu priznať zmysel.
Ani som ho nezval, tak ľahučko prišiel,*

*ako dobrý priateľ vyjasniť mi myseľ,
len mi pripomenúť, že je plačom naším
za minulým rajom a celistvým bytím.*

Zimné čítanie

Zmyslel som si vchádzať do januárového rána
a ochutnávať jeho oblohu,
už dávno ma nechcené chmáry nerania,
veď kráčať možno len tak, z nohy na nohu

a čítať zápisy nocí, čo odkazujú hviezdy
na vločkách srieňa, povesených v trní.
Slabikujem si v stopách odpovede sŕn,
vedľa nich zbadáš, kto v rázsoche hniezdil,

kto v lanskom roku blízko teba žil.
Ach, slnečné i zlatisté trblietanie rána
a ľahkosť sveta, ktorá ťa unáša a trvá!

Nepokojná myseľ stícha
a povolná je ako biela lúka,
ako koník, keď sa jej nabaží.

Dar

*Ak je spravodlivé, na svet prísť
a veriť túžbe, ved' túžiť je večné,
že mojím cieľom je vyrásť, a potom vzlietnuť,
mal by som ho už vidieť a zvolať: No konečne!*

*Musel som i ja ňou prejsť, je mi jasné,
vyberám z pamäti slová, ved' ktože mladý im rozumel,
a prečo by si mal už na začiatku cesty vedieť zmysel,
keď nikto jej koniec nevie, iba to, čo mizne vo sne?*

*Kto zašiel ďalej a nazrel tej hre do tváre, platil,
nuž, nezapísal riešenie. Nechci vedieť prečo nie.
Ved', či by si sa potom vydal za ním cez útrapy?*

Lahko vyslovíš slovo, vrátiť späť, je nemožné.

*Ale vo voľnosti je mlčať právo múdrych
a darovať nám všetkým môžu len to múdrenie.*

Krč

1

Dusí sa vtáča, k zemi padá kalné svetlo, hniloba stúpa
po závitnici médií, až sa zalomí v hrdle, pažerák napne,
ale pluvanec sa zaprieči, zatne pazúry, škrtí, nechce von,
zalapáš po dychu, cítiť ho po chraste, po výkale roztoča.

Deň sa plazí mlákami ulíc, ťahá za sebou exkrement rána,
slnečný lúč – olovnica sa zabára do reklamných štítov a hasne.

Cudzota slov, zbytočnosť ponúk, pochybnosť potrieb,
nevýhodnosť výhod: Odchytiť, popliesť, preniknúť kódom, VZIAŤ!

Všetko nepotrebné udržiava rast,
všetko prekrútené násobí platy hlodavcov,
nedôveryhodné sily vyhlasujú boj:

Nič nesmie ostať isté, celé, pevné, prirodzené, stále, TVOJE.
Plazivé podhubie prelieza rapkajúcim hlasom spravodajcov,
vypadávajú dlžne, niet zámlky, koniec vety dvíha oslie híkanie.

V tranze hrozieb niet mäkkosti rodnej reči, ani melódie materi.
Ani si ticha do duše nevdýchneš. Tam, kde sú oni, tam ho niet.
Ale vrznutie krovu veští kolaps monštruóznej kompozície,

samoničiaci stroj – model moci spustili predvídaví
dadaisti a ich sny o slobode
sa rozbiehajú podhubiami ulíc,

vyrastajú pod efemérnymi prístreškami ničnechtiacich,
ničnemajúcich, neprijímajúcich a nevraviacich vodiacich,
lebo sú, ako táto pošpinená zem, jej zrnami.
Oni sú jej bránou, ktorou vytryskáva zeleň života,

skromná pravda nad všetkými pravdami,
ako láska, čo rastie, keď sa dáva.
Márne rozbaľujete kredity, bonusy, tie mŕtvolné dary,
aby ste si nimi vzali i to posledné.

Neobozretne si dal na svoju pýchu – okázalú vilu.
Prázdnota pózuje za vyzývavým portálom,
za úšklabkom, ktorým si dobehol dôverčivých,
ale rastie a rozpína sa najviac tam,

kde ukladáš domnelé brilianty, víťazné zbierky a zisky
do truhlice nových snov. Zakrádaš sa nimi,
ale pristihol si iba seba v role zlodēja skôr,

ako doznela myšlienka. Zajtrajší deň ťa podtne:
Naoko sebavedomý krok unaví a zgniavi mimiku tváre,
tvrdosť v nej skrehne a hoci by jej prospelo zvlhčenie,
len prehltnesť vzlyk a zrak sa zadrie.

Pomôže plač? Hodiny odsýpajú zrná kamennej soli.
Tušíš: Nie slza, kŕč je nečujným výkrikom márnosti,
len ona si ťa vášnivo objíme.

Noví a noví barbari

Zrak sa zapiera do čiary obzoru, chcel by ťa zviest,
ale ruka zvierá kameň a cíti, ako jeho žila vbieha do hlbín zeme,
takmer k okamžiku, keď sa vydaril pokus stvoriť svet,

ale nastal Chaos,
najtvorivejší posvätný ošial, z ktorého sa nadávali civilizácie,
národy s nádejou tesali pätky, drieky i hlavice svojich kultúr,

aby na ich ruinách prešli premenou noví, vždy noví barbari,
draví animátori chaosu,
stavajúci z chrámových tehál pompézne maštale a slová,
tie slová homérske rozprávačov o vášni, odvahe, statočnosti a cte,

riedili však zväčša sľubmi o blahobyte pre poslušných nemajetných.

Pozrite, čo dnes globálni jastrabi drobia atlantickým sliepkam!

Zrak sa zapiera do čiary obzoru, chcel by ťa zviest,
ale ruka zvierá kameň a cíti, ako jeho žila vbieha do hlbín zeme...

Cesta

*Ak strácame čas, priznávame stratu seba,
čas-nečas, nikto ho nikdy nevlastnil,
zdanliví blíženci oproti sebe sedia,
keď sa k tebe Cháron nakloní:*

*Pod' synu, odovzdaj obolos,
vstúpime plavbou do ďalekého cyklu,
povedie dráhami galaktických hviezd,
ešte si nohy v rannej tráve zros!*

*Viem, každému príde ľúto,
veď som nesplnil svoje poslanie,
milí, tu ostaňte, povolte moje puto,*

*už sa mi nič zlé nestane.
Stráca sa ťaživá forma tela a vlúdne
svetlo nesie ma za novým poznaním.*

Tvár

Tvár sveta ustúpila, ako sneh zišla z povrchu, prekryla ju forma.

Zelený príkrov odhrňajú ťažké mechanizmy, musí byť rovná.

*A vody vtisnúť do rúr, znečujniť poklopmi, zákruty vyrovať,
lebo len ľudský mozog vie, čím má prospievať a čo jej treba zobrať.*

*Tvár je mrzačená, projekty diaľkovodov trhajú životonosné cievy,
rastliny do plynu, ropu do tankerov, cení sa, čo výbušne horí,
bijú sa klany, globálne spolky nenásytných sajú energiu. A Ona
ako pokorná drobná mať sa láskavo dáva, veď sme jej Chorí.*

*Tvár sveta je forma s náplastami smetísk, zdobená chrastami,
vyhorené polia, mestá, tečúca špina, vredey, továrenské hroby,
neuvidíš krásu, nepočuť harmóniu, megavresk skalpuje,*

mladé odumiera, láska na zabitie, loná neplodné.

*Apoštoli žiadajú zbrane a priateľský národ svojich
najviac klame. Zdesená tvár Zeme z Mliečnej galaxie.*

Ťapákovci

*Prichádza ku každému vše tá biedna chvíľa,
povedal by som jej radšej, aby ma v spore zastúpila,
práve som sa chystal odísť, vziať chleba do vaku,
do strmín bičom zahnať tú lstivú pretváрку,*

*ktorá sa vypína ako štít pred bránou kasína,
v zadnom dvore stoja jej čižmy od hnoja.
Čím bližšie ideš, inštinkt viac kričí, varuje:
Pozor smotánka! Tu aj pes cudziu kosť hryzie,*

*všetko je iné, úrady, papiere, slabí sa nespoja,
ťapákovské gény našli si nové cesty, stočia sa kam treba,
hlúposť neprekáža, skôr zadržiava múdrych,*

*tí keby neboli, bolo by inakšie, začuješ povzdych,
krok viedol by nás, lenivých, od zisku ku zisku.
Ak nie si z nich, chod' svojou cestou, vypriahni sa z oja.*

100. výročie

1

*Keby nebol František Ferdinand d' Este,
ešte mesiac pred 28. júlom 1914,
považoval prechádzku po Sarajeve za naliehavú*

*a ostal by doma pripravovať pre milované národy
vetchej monarchie federáciu rovnoprávných štátov,
mohol byť hrdinom,*

*mohol byť najväčším z hrdinov,
bol by naším pozitívnym hrdinom,
bol by ako Napoleon váľajúci európskych feudálov.
Gavrilo Princip ho však presiahol svojím srbským tieňom.*

*Kašľať na oboch, veď si len predstavte,
ako môj starý otec Štefan /Mučeník/ na talianskom fronte
ohrozoval pred sto rokmi kvôli nim
svoje budúce potomstvo a mňa!*

Áno práveže mňa!

Tak hlboko zasahujú človeka storočné súvislosti.

Poviete:

Zlé rozhodnutie monarchu sa ťa nedotýka.

Akože nie!

*Nečítali by ste ani tieto holé spomienky,
geneticky by ich napísanie bolo nemožné.*

*(A taký istý omyl podstúpil
i môj nebohý otec v druhej svetovej,
vďaka nemu vyviazol som aj z nej.)*

*Žijem po svojich predkoch ako vy,
ale aj vás šteklieva pocit,
že s úmyslami spred storočia chodí
okolo nás opäť niekto tretí?*

Krajina

1

Tak ako ona

*nesie si moje telo v mojej mysli zárezy,
aj zátinky, aj záseky*

*do čistých línií predstáv o súlade,
o spriaznenosti,
o čistote.*

*Nie, už nemusia byť vykladané
na večerný stôl
ako kamienky z chlapčenských vreciek
pred autoritu otcových očí.*

*Veď otcovo srdce si nevyženie syna,
hoci nezbedník sa práve pokúsil zacieliť oko,
vyladiť odraz a skočiť diaľke v ústrety
skôr, než do nej dorastie.*

A spomeň si hoci len na časy
PRIHRBENÝCH, ktorí Ťa mali nasilu viesť,
tých urážalo každé vystretie sa
i ľahký človečí krok do strmín.

A tak si im prial pocítiť tú ľahkosť a výskoky nad tmu!
Ostali tam zavalení replikami minulosti.
Schátraná stavba civie, zuby vyciera.

Spoznal som aj tých, ktorí sa vedeli pozrieť pozorne
a nechali klaknúť staré chalupy, ba ľahli si blízko nich,
keď nastal spravodlivý čas.

Pokora ich zmenila na návršie,
mladým na rozhladňu.
Tak sa vrásky tváří prekrývajú
s vrstevnicami polí a jedno v druhom sú.

Strom detstva

*V myslí ešte zájdem na liptovské medze,
vrastajú rezance polí späť do pohyblivej hory.*

Velím odvyknutým nohám: Vedže

stúpajme po dedovej zemi, kým pamäť dohorí!

Koníkom ju orávali a povyše stáli dva obry,

hen ďalej trnky, hruštičky, hlohy, čerešne,

videli sa mi prevelké a večné.

Nosil som otcovi tie plánky a díval sa, ako ich reže,

vsádza do nich štepy i rozpráva mi,

že môj starý otec priniesol vraj taký stromček (z Piavy).

Jeho pravnuke Matúš ho počul odo mňa

a jedného dňa do záhrady zasadil prútik i vraví razom:

Potrebuje slnko, na pôdu je skromný. Mišpula?

Zaváram hruštičky, dozrievajú novembrovým mrazom.

Horná Štubňa

Z okna vlaku, mieril so mnou do Budapešti
a sfukoval prvý novembrový sneh,
na viadukte som ju na okamih zočil,

hneď na to nás pohltil les.
Pri návrate som sa na ňu tešil,
malebnú vidieť odznova.

Kto vedel, že po rokoch, čo rýchlo prešli,
sama ma nájde a k sebe zavolá?
A či hlas muža spred piatich storočí
pošepol preto Bartošovi z Hája,

aby hore potokom Novú Lehotu založil?
Nevediac o tejto súvislosti, mojou sa stala.
Vzdialený kód v krvi opäť ožil,
sídli v ňom miazga, čo stálu energiu sála.

Ach!

Začuli ste výkrik červíka
po vyjdení z deravého jablka,
čo nemilosrdne rezonuje?

Za života iba raz sa
na taký objav príde.
Hľa, ostala po mne diera,

jablko už jablkom nie je,
hoci to kvôli diere nevie,
kričí:
Zvierala ma – už je ničím!

Keď bolo z dnu von otvorené,
zhltol som svet jedným vrzom,
priestor mi je teraz tvrdzou,
som v ňom a on je vo mne.

Úvaha s raňajkami

*A hľa! Oddnes sú spochybnené pochybnosti,
sadáme si k stolu, ako kážu ranné rituály,
len myseľ sa ide túlať v časopriestorovej diali:*

*Nezačal sa, vesmír vždy bol, je večný,
vyšli sme z nových rovníc,
do inej konštrukcie sme ich dali,*

*poznatky javov, čo sa vo Veľkom tresku neudiali.
Hlavy ľudstva zamotáva tajomná čierna hmota.
Jestvovaním prenikajú nevidené energie,
vznik sveta neprišiel potom, bol už pred ním.*

*Bod v Pračase a v nekonečnej šírave
iste nemá ani vo svojom vnútri koniec,
nekonečne sa zmenšuje vo vlastnej zmenšenine.
Natretý chlieb ti zo stola padá: Jedz!*

Poučanie

Hej, v tých útrobách sa človek často stratí.

Za nájdenie sa som už viac ráz platil.

Ponor keď ťa zláka,

netušíš, či je plná hĺbočina a či mláka,

čo ukrýva sa pred inými

a chce dať poklad práve tebe.

Ak ťa zvedol len obstarožný vrak,

bezcným brakom naplnené vrece,

načo si sa pobil?

Mal si radšej pri mne stáť.

Zdravý rozum mladíkovi neuškodí,

potvrdil sa opak nerozumnej vášne.

On priviedol ho tam, kde sa stojí pevne

a hlava má odstup i dobré postavenie.

Anna Anne

/Zajvaldovej/

Povedzme si zavše príbeh o pomoci,
akú zriedka čaká priateľ od priateľa,
ved' viac sily ako v rukách má mať človek v srdci.

Viem, že už sa ti v myslí obraz rozprestiera
o tých padlých ako stromy v Tatrách po víchrici,
keď zavše len jeden ostal stáť.

Smrť priateľke vtedy prikázala:
K jej lôžku teraz choď
a prespievaj prosto, čím ste žili!
Ved' vaše duše spoluznejú v kruhu príbuzných.

Viac môže dať ten, kto sám odolal víchru
a podal ruku priateľovi ako plod.
Pri spomienke na ňu čerí moje city
tvoja oddanosť, keď si sprevádzala Annu.

Prasen

*Aké starobylé musia byť sny!
A nad všetkými, som si istý,
opakuje sa len ten, čo sa prisnil*

*Adamovi vo figovom lístí
o vedľajšej záhrade,
v ktorej žije Ona s ním.*

*Tá zápletká pre antické boje!
Z Olympu si príbeh sním
a rozviň ho po pobreží,
tam ľud vždy pre drámu lásky žil.*

*Prastará téma sa do snov vplieta,
odtiaľ potom do života, mladík chradne,
ale starík zo spomienok pookrieva.
Šťastní lúbia naživo, iní virtuálne.*

Svet nových

Objat treba všetkých,
no jedného lúb viac.

Nečakaj na povzdych:
Rád by som ešte žil,

no uplynul môj čas.

Dnes je iba dnes, zajtra príde nový,
nevstávaš ráno tam, kde sme včera boli.

Nečakajte, nepríde v správach novín:
Ísť – nejšť? Váhavec neobstojí, veď život je
premena, bôl i slasť, ale nie pre nerozhodných.

Radšej sa žeň s ním vpred na plný dych!

On sám nám dáva zmysel,
aj to, čo máme o svete vedieť.

Objat treba všetkých.

Odvtedy

Zmenil sa mi život?

Áno zmenil.

Stal sa mojím.

Vietor môže konár zlomiť,

aj celý kmeň

si ľahko ľahne na zem.

Spiace očko žije preň,

výhonok bude odolnejší,

telo rastie teraz vyššie.

Čo nebolo zdravé, zmeň!

Prichádzajú režiséri,

iluzionisti okolností

by mohli o tom hovoriť.

Keby chceli.

Posolstvo

/M. Galandovi/

*Tak často sa to žene stáva,
keď očarí nás nadýchnutá túžbou doružova,
blažená a oblá ako vlna po kúpeli,*

*stícha. Uzavrie sa.
Pretvára sa na pevnosť nehy.
Jej náruč je už pre dieťa.*

*My sme nezačuli pri rozmarnej zábave
Pierotove zvolanie:
Plačte, začnite trúchliť nad tým, čo len príde!
Zachvel som sa vzlykom Veľkej matky.*

*Praskajú sklá slovenských madon
po výkriku Guerniky.
A on práve maluje nám posolstvo, nečítané:
Plačúcu, Zamyslenú, Oheň, Zúfalstvo...*

Výročia /38-68-89/

*Ak vám niekedy bežali po tele zimomriavky
z hudby,
z obety,
z úprimného dojatia a lásky,*

*ak sa pred vami náhle otvorila scéna
a žiadala aj od vás dramatický krok,
strhnúť masku a prostoreko na vratkú pôdu vstúpiť,*

*hoci by vás v tej chvíli pohltilo peklo moci,
museli ste odvahu nezvyčajne napnúť
a s búšením srdca skríknuť dosť!*

Vy už viete:

*V zlomku chvíle spoznali ste silu pravdy.
Sloboda a minca pamätnej zimomriavky
je znakom za odvahu a platí na večnosť.*

Etiketa

/K môjmu výročiu/

*Mohol som už pri prvom výkriku po narodení,
otvoriac oči poznania, zadúšať sa smiechom
a vynechať obligátny plač na prvý nádych.*

*Mohol som už pri prvom výkriku po narodení
rozosmiať otca – mať, keby som bol riekol:
Už som vás predsa niekde videl, ctený pane, milá lady.*

*Mohol som už pri prvom výkriku po narodení,
kým som ešte vedel, odkiaľ som sem prišiel,
povedať, kto som, čím budem a čo chcem vykonať,
lebo to sám môj vynútený príchod na svet žiada si.*

*Mohol som už pri prvom výkriku po narodení
jasť, že sa nemusíte starať o moju dušu, o vieru sa hádať,
lebo som kompletne vybavený a, namôjveru, aj mocný.
Spoznal som však, že dieťa sa musí v tomto svete báť.*

Demokracia

*Keby tak nový Šalamún chcel vyriešiť rozsudok
nad živým dieťaťom a zvolal by, rozťat!
Lebo, čo je už raz mŕtve, deliť netreba,*

*kto by skríkol, nechajte ju žiť!
Hoci som nebol pri tom, keď dávali jej život,
ale ctím si, čo dokázali moji predchodcovia.*

*Dajte ju kameňovať, nie je moja!
Zvolali by tí, ktorým sa bridí, že nie je z ich pera
a zľahka by jej prívlastok vzali,
nemôže byť predsa všeludová.*

*Keby sa svedectvá Sibyly vyniesli na svetlo sveta
a dane príčinlivých prirovnali k úmluve
Hospodina s národmi a kráľovná zdvihla by hlas o práve,
nenásytní by sa skrúcali ako hady a tárali by o svojich potrebách.*

Humanitárne nálety

/15. výročie výsmechu/

Čakali obďaleč, čakali dravce na vhodný prílet,
aby Kosovo odhryzli, vymysleli príbeh,
len museli počkať, neprezradiť zámer,
kým sa číslice zoradia do jedna 999.

Tí Balkánci majú pod roľami ropu,
vo vŕškoch drahé kovy a strategickú polohu.
Globálne chápte: Silných musíme oslabiť! Ale, vážení,
povstala menšina, menšiny máme radi.

Kaspickú ropu treba ťažiť, klásť rúry ropovodu!
Vojvodinu preletel spojenec NATO,
bombičky praskali nad živými, čo na tom,

ktože sa bude dívať tak ďaleko na polčas rozpadu?
Padá smútok zrady na polia, na tváre, na národ, nadol.
Dedičstvo nechcel dať, vzdoroval ultimátu. Zato!

Ružový pakt

*Na konci súboja zoči-voči sa obaja zišli,
vždy lepšie, ako by mal zostať stáť iba jeden v poli,
a stierali si to svetové šialenstvo z očí: Brat môj,
mali sme včas zvrátiť skazu, povedať nie tejto vojne!*

*Nemožno vrátiť slovo na začiatok, je, žiaľ, vyslovené,
ani výstrel naspäť do hlavne, nevoní kvet, čo v ohni zhorel,
nevie človek z jedu stvoriť lásku pre svojich, nieto pre cudzieho,
len priateľstvo na nenávisť zmení zo dňa na deň, aká je to korisť?*

Tak nám klesá zneuctené aj to, čo sme darovali, ako bahno na dno.

*Poznávame storočie po storočí iba podľa neho?
Poučili sme sa, po nás prichádzajú tí, ktorí nechcú počuť,*

akoby bez vojny deti umučených svoj život žiť nevedeli.

*Nuž na akt odpisu ostali ruiny, niet takej bez krvi,
niet ľudí bez viny. Podpisy zúfalcov pod Ružový pakt o dožití.*

Počuť nové hviezdy znieť

*Koho neomámil svet tak, že sa javil slastným?
Kto sa nerozbehol, aby vzlietol vyššie, ale došli sily
a padal do hĺbok, kým premáhal ho des?
Vedz, že tvoje telo je len prachom hviezd.*

*Keď sa ti bude zdať, že môžeš žiadať viac, ba aj všetko,
na čo nedosiahli iní a tebe ono padne do lona už dnes,
vedz, že tvoje telo je len prachom hviezd.*

*Ak ťa oklame zrak a zradí hlas, ktorý ťa mal viesť,
keď si príkro vstupoval do života iným,
vedz, že tvoje telo je len prachom hviezd.*

*Možno spozornieš pred obrazom tváre: Ved'
vyzerám ako dávno zabudnutý mím!
Zatiaľ ti ušla iná krása, či len šplechla vlna Bytia?
Z dialok kozmu počuť nové hviezdy znieť.*

Na brehu

/Mikulášovi Galandovi/

Čo zanechali na lade nože korčúl!
Čudoval sa uzimený chlapec,
keď sa začítal do ladových kresieb,
kým tajomné šifry nezavial sneh.

Po rokoch zjavili sa mi náhle na papieri,
vinuli sa pomedzi čiesi básne novín,
v kresbe akoby krv žíl stekala do pera,
videli sa mi čarokrásne a jasné.

Kto si spomenie na ten čas?
Vari len pred oknom preletel motýl?
Línie presnej ruky uzavrela iná,

čo sa pošmykla a riečku prehradila.
Tá, okolo ktorej v ranom detstve chodil,
plynie. Lavička slávy na brehu chýba.

Kvet nesmrteľnosti

/Doslov/

„... Zasvätení znajú pravdu odjakživa, alchymisti tónov, farby, slova. Spoluúčastní na hmote a dušou spáti vo vnútri.“ ... a tak znie tisícročiami duša človeka ďalej v obraze, básni, speve, v tanci, odráža sa vo vedeckých objavoch či v životoch nás obyčajných smrteľníkov. Nepokojná, vášnivá, žiadostivá po pravde, po úspechu, po moci, túžiaca po krásе a láske, šťastná, ale i plná bólu, VEČNÁ, hľadá si svoj tvar, svoje zhmotnenie. Nikdy nekončiacia energia – ľudská duša je tým Kvetom nesmrteľnosti, ktorý už pred vyše 3000 rokmi hľadal kráľ Gilgameš. Našiel ho – v živote pre druhých. Pred ním a po ňom milióny ďalších – „... Jestvovaním prenikajú nevidené energie, vznik sveta neprišiel potom, bol už pred ním.“

Kvet nesmrteľnosti sídli najmä v umení, ktoré nám umožňuje čítať život medzi riadkami. Núti nás (v tom dobrom slova zmysle) vnímať krásu, dobro sveta, podnecuje nás pátrať po pravde a zmysle života v našom mikrosvete, a niekde nad tým všetkým je prítomná láska. Láska k životu – „... láska má moc a vyžiarí sa v krásе. Bez nej, ako hovorí Platón, vykonáš len žalosťne málo. ... Život je premena, bôľ i slasť.“

Predchádzajúce citáty, vybrané z knihy sonetov Ružový akt, dokazujú, že aj táto (v poradí ôsma) kniha Miroslava Bartoša upúta čitateľa svojím hlbokým myšlienkovým poslanstvom a neobyčajne bohatým jazykom. Krehký lyrizmus je v kontraste k zložitým spoločenským témam, ako sú vojna či globalizmus. Originálna metaforickosť jazyka sa prejavuje najmä v jeho prírodnej, osobnej a ľúbostnej lyrike, podčiarkuje zmyslosť a hudobnosť jeho veršov.

Podstatná časť zbierky, ktorá má názov *Energia krásy*, je venovaná významnému turčianskemu rodákovi, predstaviteľovi moderného výtvarného umenia, Mikulášovi Galandovi. Autor sa pri písaní sonetov (*Matka s dieťaťom pri makovici, Arachné v galérii, Výstava v GMG, Ružový akt, Nedokončená kompozícia...*) inšpiroval nielen životom a obrazmi Mikuláša Galandu, ale aj (ako kurátor GMG) tvorbou súčasných umelcov, ktorí posledných desať rokov v Galérii Mikuláša Galandu vystavovali. Stretnutia s týmito zaujímavými ľuďmi, vernisáže, ktoré boli obohatené inými druhmi umenia (recitácia, tanec, spev), určite prispeli k vzniku tejto ideovo-esteticky pestrej knižky. M. Bartoš považuje vydanie knihy *Ružový akt* za najlepší spôsob, ako vyjadriť úctu a vďaku najslávnejšiemu teplickému rodákovi: „Roky šli a ani som nezbadať, že moja životná cesta Slovenskom mierila k jeho rodnému domu, vilka za riečkou Teplicou si ma začala pripútať čoraz viac, začal som do nej vodiť svojich žiakov a neskôr aj pripravovať a realizovať výstavy diel súčasných výtvarníkov. Tak sa obľúk náhodného stretnutia s umením tvorcu spojil. Navyše, jeho priateľstvo s Ludovítom Fullom, ktorého som vídaval v rodnom Ružomberku, pridalo k týmto spojeniam svojské čaro. ... Na počesť významnej osobnosti slovenského umenia a pri príležitosti 120. výročia narodenia Mikuláša Galandu som napísal niekoľko sonetov. Vložil som ich medzi iné do prítomnej básnickej zbierky, ktorej názov zo známeho obrazu má pripomenúť mojim súčasným osobitý maliarsky svet i jeho nový pohľad na vtedajšiu umeleckú skutočnosť. Stal sa nadčasovým poučením nielen pre tvorcov, ale aj pre milovníkov umenia.“ (z rozhovoru s M. Bartošom)

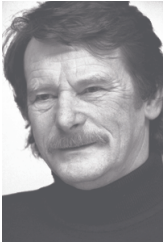
V sonetoch si opäť raz duša, myšlienka našla formu, plynú nenásilne za sebou tak, ako prišlo videné, počuté, prežité, precítené. Sú darom pre všetkých, ktorí chápu význam krásy, poézie, umenia ako sám autor: „Krása... povedzme, že je médiom človečej komunikácie so stavom duše, obohacujúcou chvíľou, počas ktorej sme schopní bezprostredne vnímať súcno, ktoré nás objalo, preniklo nami, aby sme nečakane precítili a stali sa aspoň na okamžik tým, čím je Ono – univerzom, celostným bytím. Tento vzácny stav nastáva vtedy, keď sme prekročili prah ega. Roztvorila sa podstata a obstúpila nás hrejivá energia. Oslobodené vedomie vstupuje do priestorov poznania. Nech nás neodrádza, že ho často sprevádza jeho vznešená sestra – bolesť ... Bytie sa valí žilami, krídlom mušky, kameňom i nami... viac sily ako v rukách má mať človek v srdci.“

Slávka Sudorová

Obsah

- 10 Pod povrchom
- 11 Matka s dieťaťom pri makovici /Mikulášovi Galandovi/
- 12 Arachné v galérii /Pani Vlaste/
- 13 Výstava v GMG
- 16 Ružový akt /Mikulášovi Galandovi/
- 17 Nedokončená kompozícia /Mikulášovi Galandovi/
- 18 Čiaranie
- 20 Obraz Dievča s vistériou
- 21 Nenaplnená /Nenamaloovaný obraz/
- 22 Dve /Nenamaloovaný obraz/
- 23 Matka s dieťaťom na kvetinovom pozadí /Mikulášovi Galandovi/
- 24 Súvislosti /Mikulášovi Galandovi/
- 25 Pozdržaný čas /Svojmu učiteľovi/
- 26 Dalí svoje fúzy spojil
- 28 Žltý mlyn /Maliarovi Antonovi Jasuschovi/
- 29 Metafyzické zátiešie /Mikulášovi Galandovi/
- 30 Zvažovanie
- 31 Dvoma čiarami
- 32 Energia krásy /Všetkým/
- 36 Cez pominuteľnosť
- 38 Host
- 39 Zimné čítanie
- 40 Dar
- 42 Krč

- 45 Noví a noví barbari
- 46 Cesta
- 48 Tvár
- 49 Ťapákovci
- 50 100. výročie
- 52 Krajina
- 54 Strom detstva
- 55 Horná Štubňa
- 56 Ach!
- 57 Úvaha s raňajkami
- 58 Poučanie
- 59 Anna Anne /Zajvaldovej/
- 60 Prasen
- 61 Svet nových
- 62 Odvtedy
- 63 Posolstvo /M. Galandovi/
- 64 Výročia /38-68-89/
- 65 Etiketa /K môjmu výročiu/
- 66 Demokracia
- 67 Humanitárne nálety /15. výročie výsmechu/
- 68 Ružový pakt
- 69 Počuť nové hviezdy znieť
- 70 Na brehu /Mikulášovi Galandovi/
- 72 Kvet nesmrtnosti /Doslov/

Rozmanitosť ľudského života spočíva v tom, že každý z nás je iný. Krása je pozitívna energia. Žiari z vnútra.

Miroslav Bartoš

Foto: Samo Trnka

Básnik, výtvarník, esejista, publicista a dlhoročný pedagóg Miroslav Bartoš sa narodil 18. septembra 1949 v Ružomberku. Vyštudoval Strednú priemyselnú školu drevársku v Spišskej Novej Vsi (1969). Vzťah k literatúre a k výtvarnému umeniu ho podnietil pokračovať v štúdiu na Filozofickej fakulte v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, kde absolvoval odbor slovenčina a výtvarná výchova (1974). Po jej ukončení pôsobil do roku 1977 ako redaktor Východoslovenského vydavateľstva v Košiciach. Práve v tomto období debutoval básnickou zbierkou *V letokruhu* (1976). Vyzdvihol v nej tradičné hodnoty ľudského úsilia – vzťah k rodine, k prírode, umeniu. Obrazy liptovskej a turčianskej prírody maľované slovom, prameň pravdy a krásy, duševné svetlo, radosť z drobných okamihov, pestrofarebná mozaika života a snov, ... tak takéto prívlastky priradili literárni kritici, spisovatelia a priatelia aj jeho ďalším básnickým zbierkam: *S vami* (1985), *Kto fa pohľadí* (2003), *Anna* (2006), dvojazyčná zbierka (v slovenčine a angličtine) *Solitudo: Trochu soli tu do veršov* (2009), *Radosť: Keď mi dáš znamenie* (2012), *Ružový akt* (2015). Osobný i spoločenský život ho inšpiroval k napísaniu knihy esejí pod názvom *Obíd' svoj deň* (2007). Ide nielen o „denník“ najdôležitejších momentov v osobnom živote autora, ale aj o reakcie na rôzne spoločenské udalosti, problémy, s ktorými sa stretol počas svojho pôsobenia v Matici slovenskej (vedúci výtvarných zbierok Literárno-múzejného oddelenia Matice slovenskej v Martine, do r. 1982) a počas svojej dlhoročnej pedagogickej praxe (stredoškolský profesor v Pedagogickej a sociálnej akadémii v Turčianskych Tepliciach, do r. 2011). Všetky uvedené knižné tituly sú ilustrované autorovými výtvarnými prácami.

Vo výtvarnej tvorbe patria k jeho najobľúbenejším témam príroda (voda), krajina, žena (torzo, figúra). Najviac mu vyhovujú techniky maľby akvarelom a pastelom, ale tvorí aj technikami akrylovej maľby a olejomalby. Uskutočnil vyše tridsať samostatných výstav (Martin, Kremnica, Ružomberok, Žilina, Piešťany, Liptovský Mikuláš, Turčianske Teplice a i.) a ako člen Združenia výtvarných umelcov stredného Slovenska sa pravidelne zúčastňuje spoločných výstav *Zem Slovensko*.

V súčasnosti pracuje ako kurátor Galérie Mikuláša Galandu v Turčianskych Tepliciach. Publikuje v literárnych časopisoch (*Slovenské pohľady*, *Literárny týždenník*, *Rozhľady po kultúre a umení*) a zborníkoch. Krátkymi črtami a glosami pravidelne prispieva do mestských a regionálnych novín (*Teplické zvesti*, *MY – Život Turca*), je členom Spolku slovenských spisovateľov. Žije v Hornej Štubni, má troch synov.

GEORG, Žilina

© Vydalo Štúdio LJ v spolupráci s vydavateľstvom GEORG, Žilina

© Miroslav Bartoš, autor textu

© Miroslav Bartoš, autor ilustrácií

Redaktorka publikácie: Slávka Sudorová

Doslov © Slávka Sudorová

Grafická úprava obálky: Peter Bartoš

Grafická a technická úprava textu: Peter Kováčik

Tlač: Juraj Štefuň – GEORG, Žilina

Prvé vydanie, 2015

ISBN 978-80-8154-117-9

